2024/2823

18.11.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/2823,

23. oktoober 2024,

disainilahenduste õiguskaitse kohta

(uuesti sõnastatud)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 114 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ([1])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 98/71/EÜ ([3]) tuleb teha mitu muudatust. Selguse huvides tuleks direktiiv uuesti sõnastada.

(2) Direktiiviga 98/71/EÜ ühtlustati liikmesriikide disainilahendusi käsitlevate materiaalõiguslike normide olulisemaid sätteid, mille puhul direktiivi vastuvõtmise ajal leiti, et need mõjutavad siseturu toimimist kõige otsesemalt, kuna need takistasid liidus kaupade vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust.

(3) Liikmesriikide õigusaktidega pakutav disainilahenduste kaitse toimib paralleelselt kaitsega, mida pakutakse liidu tasandil Euroopa Liidu disainilahenduste (edaspidi „ELi disainilahendused“) kaudu, mis on oma olemuselt ühtsed ja kehtivad kogu liidus, nagu on sätestatud nõukogu määruses (EÜ) nr 6/2002 ([4]). Disainilahenduste kaitse süsteemide paralleelne olemasolu ja tasakaal liikmesriikide ja liidu tasandil on intellektuaalomandi kaitset käsitleva liidu lähenemisviisi nurgakivi.

(4) Kooskõlas oma 19. mai 2015. aasta teatisega „Parem õigusloome paremate tulemuste saavutamiseks – ELi tegevuskava“ ja võetud kohustusega vaadata liidu poliitika korrapäraselt läbi, korraldas komisjon liidu disainilahenduste kaitse süsteemide ulatusliku hindamise, mis hõlmas põhjalikke majandus- ja õiguslikke hinnanguid, mida toetas mitu uuringut.

(5) Oma 10. novembri 2020. aasta järeldustes intellektuaalomandi poliitika ja tööstusdisainilahenduste süsteemi läbivaatamise kohta liidus kutsus nõukogu komisjoni üles esitama ettepanekud määruse (EÜ) nr 6/2002 ja direktiivi 98/71/EÜ läbivaatamiseks. Läbivaatamise taotlemise aluseks oli vajadus ajakohastada tööstusdisainilahenduste süsteeme ning muuta disainilahenduste kaitse üksikautorite ja ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) jaoks atraktiivsemaks. Eelkõige taotleti läbivaatamist selleks, et uurida ja kaaluda muudatusi, mille eesmärk on toetada ja tugevdada liidu, riiklike ja piirkondlike disainilahenduste kaitse süsteemide vastastikust täiendavust, ning teha täiendavaid jõupingutusi liidus disainilahenduste kaitse süsteemis esinevate lahknevuste vähendamiseks.

(6) Hindamise lõpptulemustele tuginedes teatas komisjon oma 25. novembri 2020. aasta teatises „Innovatsioonipotentsiaali rakendamine – intellektuaalomandi tegevuskava ELi majanduse taastamise ja vastupidavuse toetamise suurendamiseks“, et olles edukalt reforminud ELi kaubamärke käsitlevaid õigusakte, asuks ta läbi vaatama disainilahenduste kaitset käsitlevaid liidu õigusakte, et süsteemi lihtsustada ning see juurdepääsetavamaks ja tõhusamaks muuta ning õigusraamistikku ajakohastada, võttes arvesse uute tehnoloogiate arengut turul.

([1]) ELT C 184, 25.5.2023, lk 39.
([2]) Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 10. oktoobri 2024. aasta otsus.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1998. aasta direktiiv 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta (EÜT L 289, 28.10.1998, lk 28).
([4]) Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT L 3, 5.1.2002, lk 1).

(7) Oma 11. novembri 2021. aasta resolutsioonis intellektuaalomandi tegevuskava kohta ELi majanduse taastamise ja vastupidavuse toetamiseks ([5]) väljendas Euroopa Parlament heameelt komisjoni valmisoleku üle ajakohastada disainilahenduste kaitset käsitlevaid liidu õigusakte, et paremini toetada üleminekut digitaalsele, kestlikule ja keskkonnahoidlikule majandusele, kutsus komisjoni üles veelgi ühtlustama taotluste esitamise ja kehtetuks tunnistamise menetlusi liikmesriikides ning soovitas kaaluda direktiivi 98/71/EÜ ja määruse (EÜ) nr 6/2002 ühtlustamist, et tagada suurem õiguskindlus. Selles resolutsioonis märkis Euroopa Parlament ka, et ELi disainilahenduste kaitse süsteem tuleks ühtlustada ELi kaubamärgisüsteemiga, et disainilahenduse omanikud saaksid takistada disainilahenduse õigusi rikkuvate kaupade sisenemist liidu tolliterritooriumile, ning kutsus komisjoni üles võimaldama kaubamärgiomanikel lõpetada olukord, kus disainilahenduste võltsingud läbivad liitu transiidina. Samuti märkis ta, et mitmeosaliste toodete remondiks kasutatavate osade disainilahenduste kaitse on vaid osaliselt ühtlustatud ning see tekitab siseturul killustatust ja õiguslikku ebakindlust.

(8) Komisjoni korraldatud konsulteerimine ja hindamine näitasid, et vaatamata liikmesriikide õigusaktide varasemale ühtlustamisele on siiski veel valdkondi, kus edasine ühtlustamine võiks avaldada konkurentsivõimele ja majanduskasvule positiivset mõju, eelkõige disainilahenduste kaitse süsteemi VKEdele kättesaadavamaks muutumise tulemusel.

(9) Selleks et tagada hästi toimiv siseturg ja vajaduse korral hõlbustada disainilahenduse õiguste omandamist, haldamist ja kaitset liidus, et seeläbi suurendada liidu ettevõtjate, eelkõige VKEde kasvu ja konkurentsivõimet, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse tarbijate huve, tuleb õigusnormide ühtlustamist, mis on saavutatud direktiiviga 98/71/EÜ, laiendada ka muudele aspektidele seoses disainilahendusi käsitlevate materiaalõiguslike normidega, millega reguleeritakse registreerimise kaudu kaitstud disainilahendusi vastavalt määrusele (EÜ) nr 6/2002.

(10) Lisaks on vaja ühtlustada menetlusnorme, et hõlbustada liidus disainilahenduste õiguste omandamist, haldamist ja kaitset. Seepärast tuleks teatavad peamised menetlusõiguse sätted, mis käsitlevad disainilahenduse registreerimist liikmesriikides ja ELi disainilahenduste süsteemi, omavahel vastavusse viia. Liikmesriikide õiguse alusel toimuvate menetluste puhul on piisav, kui kehtestatakse üldpõhimõtted ja jäetakse liikmesriikidele võimalus kehtestada üksikasjalikumad normid.

(11) Käesolev direktiiv ei välista disainilahenduste suhtes sellise õiguse kohaldamist, millega sätestatakse muu kui disainilahendusena registreerimisest või avaldamisest tulenev kaitse, näiteks registreerimata disainilahenduse õigustega seotud liidu õiguse või kaubamärkide, patentide ja kasulike mudelite, kõlvatu konkurentsi või tsiviilvastutusega seotud liidu või liikmesriigi õiguse kohaldamist.

(12) Oluline on kehtestada konkreetsest registreeritud disainilahenduse kaitse seadusest ning autoriõiguse seadusest tuleneva kaitse kumulatsiooni põhimõte, mille kohaselt peaksid disainilahenduse õigustega kaitstud disainilahendused olema kaitsekõlblikud ka autoriõigusega teostena, tingimusel et autoriõiguse seadusest tulenevad nõuded on täidetud.

(13) Siseturu eesmärkide saavutamine nõuab, et registreeritud disainilahenduse õiguse omandamise tingimused oleksid kõikides liikmesriikides ühtlustatud. Selleks on vaja kehtestada ühtsed disainilahenduse ja toote mõisted, mis on selged, läbipaistvad ja tehnoloogiliselt ajakohased ning mille puhul võetakse arvesse ka selliste uute disainilahenduste tulekut, mis ei sisaldu füüsilistes toodetes. Kuigi asjaomaste toodete loetelu ei ole mõeldud olema ammendav, on asjakohane eristada tooteid, mis sisalduvad füüsilises esemes, tooteid, mis on kujutatud graafiliselt, või tooteid, mis ilmnevad sise- või väliskeskkonna moodustavate esemete ruumilisest paigutusest. Selles kontekstis tuleks tunnistada, et oma osa disainilahenduste välimuses võib olla ka animeeritusel, näiteks toote omaduste liikumisel või üleminekul, eelkõige disainilahenduste puhul, mis ei sisaldu füüsilises esemes. Lisaks on vaja määratleda ühtsed uudsuse ja eristatavuse nõuded, millele registreeritud disainilahenduse õigused peaksid vastama.

(14) Kaupade vaba liikumise hõlbustamiseks on vaja põhimõtteliselt tagada, et registreeritud disainilahenduse õigused annaksid õiguste omanikule kõigis liikmesriikides võrdväärse kaitse.

(15) Disainilahenduse kaitse antakse õiguste omanikule registreerimisel toote tervikliku või osalise disainilahenduse nende omaduste osas, mis on asjaomase disainilahenduse registreerimise taotluses selgelt ära näidatud ning avaldamise teel või taotlusega seotud vastava toimikuga tutvumise võimaldamise kaudu avalikkusele kättesaadavaks tehtud.

(16) Peale registreerimise taotluses selgelt ära näitamise ei pea toote disainilahenduse omadused olema disainilahenduse kaitse saamiseks ühelgi konkreetsel ajal ega üheski konkreetses kasutusolukorras nähtavad. Erandina sellest põhimõttest ei tohiks kaitset laiendada nendele koostisosadele, mis ei ole mitmeosalise toote tavapärase kasutamise ajal nähtavad, ega sellise osa omadustele, mis ei ole pärast osa paigaldamist nähtavad või mis eraldivõetuna ei vastaks

([5]) ELT C 205, 20.5.2022, lk 26.

uudsuse või eristatavuse nõuetele. Seepärast tuleks mitmeosalise toote koostisosade disainilahenduse need omadused, millele kaitse kõnealustel põhjustel ei laiene, jätta disainilahenduse teiste omaduste kaitsekõlblikkuse hindamisel arvesse võtmata.

(17) Kuigi viide toodetele peaks olema osa disainilahenduse registreerimise taotlusest, ei tohiks see mõjutada disainilahenduse kui sellise kaitse ulatust. Koos disainilahenduse kujutisega saavad viited toodetele siiski aidata kindlaks määrata selle toote laadi, milles disainilahendus sisaldub või millel seda kavatsetakse kasutada. Lisaks muudavad viited toodetele lihtsamaks disainilahenduste otsingud tööstusomandi õiguskaitse keskameti peetavas disainilahenduste registris ning suurendavad registri läbipaistvust ja juurdepääsetavust. Seetõttu peavad viited toodetele olema enne registreerimist täpsed, tekitamata registreeritud disainilahenduse taotlejatele põhjendamatut koormust.

(18) Disainilahenduse eristatavuse hindamisel tuleks aluseks võtta see, kas disainilahendust vaatleva asjatundja üldmulje erineb muljest, mille kõnealusele asjatundjale jätavad mis tahes muud disainilahendused, mis moodustavad osa olemasolevast disainilahendusest; sellisel hindamisel tuleks võtta arvesse disainilahendust kasutava või seda sisaldava toote laadi ning eelkõige tööstussektorit, millesse see kuulub, ja asjaolusid, mis piirasid disainilahenduse väljatöötamisel autori vabadust.

(19) Tuleks vältida tehniliste uuenduste takistamist disainilahenduse kaitse andmisega disainilahendustele, mis koosnevad ainult sellistest omadustest või selliste omaduste kogumitest, mis tulenevad üksnes tehnilisest otstarbest. Arusaadavalt ei tähenda see, et disainilahendus peaks omama esteetilist väärtust. Registreeritud disainilahenduse õigus võidakse kehtetuks tunnistada, kui välisomaduste valikul ei ole mänginud rolli muud kaalutlused peale vajaduse, et toode täidaks tehnilist funktsiooni, eelkõige need kaalutlused, mis on seotud visuaalse aspektiga.

(20) Samuti ei tohiks takistada eri marki toodete koostalitlusvõimet kaitse laiendamisega mehaaniliste ühenduskohtade disainilahendustele.

(21) Sellele vaatamata võivad moodultoodete mehaanilised ühenduskohad olla moodultoodete uudsete omaduste oluliseks osaks ning neil võib olla suur turustamisväärtus, mistõttu need peaksid olema kaitsekõlblikud.

(22) Disainilahenduse õigus ei tohiks anda kaitset disainilahendusele, mis on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega. Käesolev direktiiv ei püüa ühtlustada riigisiseseid arusaamu avalikust korrast või üldtunnustatud moraalipõhimõtetest.

(23) Siseturu sujuvaks toimimiseks on äärmiselt oluline registreeritud disainilahenduse õigustest tuleneva kaitse kestuse ühtlustamine.

(24) Käesolev direktiiv ei piira konkurentsireeglite kohaldamist Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 alusel.

(25) Registreerimata jätmise sisulised alused ning kõigis liikmesriikides kehtivad registreeritud disainilahenduse õiguste kehtetuks tunnistamise sisulised alused peaksid õiguskindluse huvides olema käesolevas direktiivis ammendavalt loetletud.

(26) Selleks et vältida selliste tööstusomandi kaitse konventsiooni (allkirjastatud Pariisis 20. märtsil 1883, edaspidi „Pariisi konventsioon“) artiklis 6ter loetlemata sümbolite väärkasutamist, mis on liikmesriigis erilise avaliku huvi objektiks, peaks liikmesriikidel siiski olema vabadus näha ette registreerimata jätmise konkreetsed alused. Selleks et vältida kultuuripärandisse kuuluvate rahvusliku tähtsusega elementide alusetut registreerimist ja omastamist, peaks liikmesriikidel samuti olema vabadus näha ette registreerimata jätmise ja kehtetuks tunnistamise konkreetsed alused. Sellised elemendid, mis kuuluvad kultuuripärandisse UNESCO peakonverentsil 16. novembril 1972 vastu võetud ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooni tähenduses või kujutavad endast vaimse kultuuripärandi materiaalset väljendust UNESCO peakonverentsi 17. oktoobril 2003 toimunud 32. istungjärgul vastu võetud vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni tähenduses, hõlmavad näiteks mälestisi või hoonete rühma, artefakte, käsitööd või kostüüme.

(27) Pidades silmas eri tööstusvaldkondades 3D-printimise tehnoloogia kasvavat kasutuselevõttu, sealhulgas tehisintellekti abil, ning disainilahenduse õiguste omanikele sellest tulenevaid raskusi seoses oma kaitstud disainilahenduste ebaseadusliku kopeerimise tulemusliku takistamisega, on asjakohane ette näha, et iga sellise andmekandja või tarkvara loomine, allalaadimine, kopeerimine ja kättesaadavaks tegemine, mis salvestab disainilahenduse eesmärgiga reprodutseerida kaitstud disainilahenduse õigusi rikkuv toode, kujutab endast disainilahenduse kasutamist viisil, milleks peaks olema õiguste omaniku luba.

(28) Selleks et tugevdada disainilahenduste kaitset ja tulemuslikumalt võidelda võltsimise vastu ning kooskõlas rahvusvaheliste kohustusega, mille liikmesriigid on võtnud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) raames, eelkõige vastavalt üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1947) transiidivabadust käsitlevale V artiklile ning geneeriliste ravimite osas TRIPS-lepingut ja rahvatervist käsitlevale Doha deklaratsioonile, mille WTO ministrite konverents võttis vastu 14. novembril 2001, peaks registreeritud disainilahenduse õiguste omanikul olema õigus takistada kolmandatel isikutel tuua ilma õiguste omaniku loata kaubandustegevuse käigus tooteid kolmandatest riikidest liikmesriiki, kus disainilahendus on registreeritud, ilma neid tooteid seal vabasse ringlusse laskmata, kui disainilahendus sisaldub neis toodetes või seda on kasutatud nendel toodetel identsena või kui disainilahendust ei ole võimalik sellistest toodetest olulistes aspektides eristada.

(29) Selleks peaks registreeritud disainilahenduse õiguste omanikel olema lubatud takistada õigusi rikkuvate toodete sissetoomist ja asjaomaste toodete suunamist mis tahes tolliprotseduuridele, sealhulgas eelkõige transiit, ümberlaadimine, ladustamine, vabatsoonid, ajutine ladustamine, seestöötlemine või ajutine import, ka siis, kui asjaomaseid tooteid ei ole kavas lasta asjaomase liikmesriigi turule. Tollikontrolli tegemisel peaksid tolliasutused kasutama volitusi ja menetlusi, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 608/2013, ([6]) seda ka õiguste omanike taotlusel. Eelkõige peaksid tolliasutused tegema asjakohaseid kontrolle riskianalüüsi kriteeriumide alusel.

(30) Selleks et ühendada vajadus tagada disainilahenduse õiguste tulemuslik kaitse vajadusega vältida seaduslike toodete kaubavoogude vaba liikumise takistamist, peaks disainilahenduse õiguste omaniku õigus lõppema, kui menetluses, mis on algatatud kohtus või muus asutuses, mis on pädev tegema sisulist otsust selle kohta, kas registreeritud disainilahenduse õigust on rikutud, suudab deklarant või toodete valdaja tõendada, et registreeritud disainilahenduse õiguste omanikul ei ole õigust keelata lõppsihtriigis toodete turule laskmist.

(31) Registreeritud disainilahenduse õigusest tulenevate ainuõiguste suhtes tuleks kohaldada asjakohaseid piiranguid. Lisaks eraviisilistele ning mittekaubanduslikel ja katselistel eesmärkidel tehtavatele toimingutele peaks lubatud kasutuse loetellu kuuluma ka tsiteerimiseks või õppeotstarbeks reprodutseerimine, viited võrdleva reklaami kontekstis ning kommenteerimiseks, kriitikaks või paroodiaks kasutamine, tingimusel et need toimingud on vastavuses hea kaubandustavaga ega kahjusta põhjendamatult disainilahenduse tavapärast kasutamist. Disainilahenduse kasutamist kolmandate isikute poolt kunstilise eneseväljenduse raames tuleks lugeda õiglaseks, kui see on kooskõlas ausa tööstus- ja kaubandustavaga. Lisaks tuleks käesolevat direktiivi kohaldada viisil, mis tagab põhiõiguste ja -vabaduste, eelkõige väljendusvabaduse täieliku austamise.

(32) Disainilahenduste kaitse eesmärk on anda ainuõigused toote välimusele, kuid mitte monopoolseid õigusi toote kui sellise üle. Selliste disainilahenduste kaitsmine, millel ei ole praktilist alternatiivi, viiks tegelikult tootemonopoli tekkimiseni. Selline kaitse oleks lähedal disainilahenduste kaitse süsteemi kuritarvitamisele. Kui kolmandatel osapooltel on õigus toota ja müüa varuosi, säilib konkurents. Kui disainilahenduste kaitse laieneb varuosadele, siis sellised kolmandad osapooled rikuvad neid õigusi, konkurents kaob ja disainilahenduse õiguse omanikule antakse tegelikult tootemonopol.

(33) Erinevused liikmesriikide õigusaktides, mis käsitlevad kaitstud disainilahenduste kasutamise lubamist mitmeosalise toote remontimiseks, et taastada selle algne välimus, kui toode, milles disainilahendus sisaldub või millel seda on kasutatud, moodustab osa mitmeosalisest tootest, mille välimusest kaitstav disainilahendus sõltub, mõjutavad otseselt siseturu rajamist ja toimimist. Sellised erinevused moonutavad siseturul konkurentsi ja kaubandust ning kahjustavad õiguskindlust. Nagu on rõhutatud komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“, on toodete remonditavus kestliku majanduse keskmes.

(34) Seepärast on siseturu sujuvaks toimimiseks ja ausa konkurentsi tagamiseks vaja ühtlustada liikmesriikide disainilahenduste kaitse alaseid õigusakte selles osas, mis puudutab kaitstud disainilahenduste kasutamist mitmeosaliste toodete remondiks, et taastada toodete algne välimus, ning neisse on vaja lisada remondiklausel, mis on sarnane määruses (EÜ) nr 6/2002 juba sisalduva klausliga ja mida kohaldatakse liidu tasandil ELi disainilahenduste suhtes, kuid mille kohaldamine piirdub sõnaselgelt üksnes mitmeosaliste toodete välimusest sõltuvate koostisosadega. Kuna kõnealuse remondiklausli soovitud toime on muuta disainilahenduse õiguste kaitse

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 608/2013, mis käsitleb intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist tollis ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1383/2003 (ELT L 181, 29.6.2013, lk 15).

teostamatuks, kui mitmeosalise toote koostisosa disainilahendust kasutatakse mitmeosalise toote remondiks, et taastada selle algne välimus, peaks remondiklausel olemas üks käesoleva direktiivi alusel disainilahenduse õiguse rikkumise korral ette nähtud kaitsemeede. Lisaks tuleks selleks, et tarbijaid mitte eksitada ning et nad saaksid teha teadliku valiku konkureerivate toodete vahel, mida saab remondiks kasutada, selgelt sätestada, et remondiklauslile ei saa tugineda koostisosa valmistaja või müüja, kes ei ole tarbijaid nõuetekohaselt teavitanud mitmeosalise toote remondiks kasutatava toote kaubanduslikust päritolust ja valmistaja identiteedist. Kõnealune üksikasjalik teave tuleks esitada tootele kantud selge ja nähtava märkena, või kui see ei ole võimalik, toote pakendil või tootega kaasasolevas dokumendis ning see peaks sisaldama vähemalt kaubamärki, mille all toodet turustatakse, ja valmistaja nime.

(35) Käesoleva direktiiviga taotletava varuosade järelturu liberaliseerimise tulemuslikkuse säilitamiseks ja kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga ([7]) on mitmeosalise toote koostisosa valmistajal või müüjal selleks, et kasutada remondiklausli kohast erandit disainilahenduse kaitsest, hoolsuskohustus sobivate, eelkõige lepinguliste abinõude abil tagada, et tarneahelas järgnevad kasutajad ei kasuta neid muul eesmärgil kui remondiks, et taastada mitmeosalise toote algne välimus. See ei tohiks siiski eeldada, et mitmeosalise toote koostisosa valmistaja või müüja tagab objektiivselt ja igal juhul, et lõppkokkuvõttes kasutavad lõppkasutajad nende valmistatavaid või müüdavaid osi tegelikult üksnes remondiks, eesmärgiga taastada asjaomase mitmeosalise toote algne välimus.

(36) Selleks et vältida olukorda, kus liikmesriikide erinevad varasema kasutamise tingimused põhjustavad eri liikmesriikides erinevusi sama disainilahenduse õiguslikus jõus, on asjakohane tagada, et igal kolmandal isikul, kes suudab tõendada, et asjaomane kolmas isik on enne disainilahenduse taotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude korral enne prioriteedikuupäeva heauskselt alustanud liikmesriigis sellise registreeritud disainilahenduse õiguse kaitse alla kuuluva disainilahenduse kasutamist või on selleks teinud tegelikke ja olulisi ettevalmistusi, mida ei ole asjaomase disainilahenduse pealt kopeeritud, on õigus seda disainilahendust piiratud määral kasutada.

(37) Et hõlbustada disainilahendusega kaitstud toodete turustamist, eelkõige VKEde ja üksikautorite jaoks, ning suurendada teadlikkust nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil kehtivast disainilahenduste registreerimise korrast, peaks disainilahenduse õiguste omanikel ja nende nõusolekul ka teistel isikutel olema võimalik kasutada üldtunnustatud märget, mis koosneb sümbolist Ⓓ.

(38) Selleks et hõlbustada ja parandada disainilahenduste õiguskaitse kättesaadavust ning suurendada õiguskindlust ja prognoositavust, peaks disainilahenduste registreerimise kord liikmesriikides olema tõhus ja läbipaistev ning järgima ELi disainilahenduste suhtes kohaldatavate normidega sarnaseid norme.

(39) On vaja sätestada põhilised ühtsed normid, mis käsitlevad nõudeid ja tehnilisi vahendeid selleks, et esitada registreerimistaotluse esitamise etapis disainilahendus ükskõik millises visuaalse reproduktsiooni vormis, võttes arvesse tehnilisi edusamme disainilahenduste visualiseerimisel ja liidu tööstuse vajadusi uute digitaalsete disainilahenduste osas. Lisaks peaksid liikmesriigid kehtestama ühtlustatud standardid tavade lähendamise teel.

(40) Suurema tõhususe huvides on samuti asjakohane võimaldada registreeritud disainilahenduste taotlejatel kombineerida mitu disainilahendust ühte koondtaotlusse, ilma et nende suhtes kehtiks tingimus, et tooted, milles disainilahendused on ette nähtud sisalduma või millel kasutamiseks need on ette nähtud, kuuluvad kõik 1968. aasta Locarno kokkuleppega loodud tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise klassifikatsiooni (edaspidi „Locarno klassifikatsioon“) samasse klassi.

(41) Disainilahenduse registreerimisele järgnev tavapärane avaldamine võib mõningatel juhtudel takistada või ohustada disainilahendusega seotud kaubandustehingute õnnestumist. Sellistel juhtudel on lahenduseks võimalus avaldamine edasi lükata. Ühtsuse ja suurema õiguskindluse huvides ning selleks, et aidata ettevõtjatel vähendada disainilahenduste haldamise kulusid, tuleks avaldamise edasilükkamise suhtes kohaldada kogu liidus samu reegleid.

(42) Et tagada ettevõtjatele võrdsed tingimused ja disainilahenduste kaitse võrdne kättesaadavus kogu liidus, hoides taotlejate jaoks registreerimisest ja muudest menetlustest tingitud koormuse võimalikult väiksena, peaksid kõik liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametid ja Beneluxi intellektuaalomandi büroo omal algatusel

([7]) 20. detsembri 2017. aasta Euroopa Kohtu otsus, *Acacia Srl* vs. *Pneusgarda Srl ja Audi AG* ning *Acacia Srl ja Rolando D'Amato* vs. *Dr. Ing. h.c. F. Porsche AG*, liidetud kohtuasjad C-397/16 ja C-435/16, ECLI:EU:C:2017:992.

läbiviidavas sisulises kontrollis piirduma käesolevas direktiivis ammendavalt loetletud registreerimata jätmise põhjuste puudumisega, nagu Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) teeb liidu tasandil.

(43) Selleks et pakkuda muid vahendeid disainilahenduse õiguste kehtetuks tunnistamiseks, peaks liikmesriikidel olema lubatud näha ette kehtetuks tunnistamise haldusmenetlus, mis on sobivas ulatuses viidud vastavusse sellega, mida kohaldatakse registreeritud ELi disainilahenduste suhtes.

(44) On soovitav, et liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametid ja Beneluxi intellektuaalomandi büroo teeksid omavahel ja EUIPOga koostööd kõigis disainilahenduse registreerimise ja haldamise valdkondades, et edendada tavade ja vahendite ühtlustamist, nagu ühtsete või ühendatud andmebaaside ja portaalide loomine ja ajakohastamine konsulteerimise ja otsingute tegemise otstarbel. Lisaks peaksid liikmesriigid tagama, et nende tööstusomandi õiguskaitse keskametid ja Beneluxi intellektuaalomandi büroo teevad omavahel ja EUIPOga koostööd kõigis muudes tegevusvaldkondades, mis on liidus disainilahenduste kaitsmiseks olulised.

(45) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt luua hästitoimiv siseturg ja edendada seda ning hõlbustada liidus disainilahenduste õiguste registreerimist, haldamist ja kaitset, et suurendada majanduskasvu ja konkurentsivõimet, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda selle ulatuse ja toime tõttu parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(46) Euroopa Andmekaitseinspektoriga on konsulteeritud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 ([8]) artikli 42 lõikega 1.

(47) Kohustus võtta käesolev direktiiv liikmesriigi õigusesse üle piirdub nende sätetega, mida on võrreldes direktiiviga 98/71/EÜ oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb kõnealusest varasemast direktiivist.

(48) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud käesoleva direktiivi I lisas osutatud direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse:

a) liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametites registreeritud disainilahenduste õiguste suhtes;

b) Beneluxi intellektuaalomandi büroos registreeritud disainilahenduste õiguste suhtes;

c) liikmesriigis kehtivate rahvusvaheliste kokkulepete alusel registreeritud disainilahenduste õiguste suhtes;

d) punktides a, b ja c osutatud disainilahenduste õiguste taotluste suhtes.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamisel hõlmab disainilahenduse registreerimine ka selle avaldamist pärast disainilahenduse taotluse esitamist sellise liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitse keskametile, kus kõnealune avaldamine toob kaasa disainilahenduse õiguse jõustumise.

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „keskamet“ – liikmesriigi tööstusomandi õiguskaitse keskamet või Beneluxi intellektuaalomandi büroo, kellele on usaldatud disainilahenduste registreerimine;

2) „register“ – keskameti peetav disainilahenduste register;

3) „disainilahendus“ – toote või selle osa välimus, mis tuleneb toote enese ja/või selle kaunistuste omadustest, eelkõige joontest, piirjoontest, värvidest, kujust, faktuurist ja/või materjalist, kaasa arvatud nende omaduste liikumisest, üleminekust või muul viisil animeeritusest;

4) „toode“ – mis tahes tööstuslikult või käsitsi loodud objekt, v.a arvutiprogramm, olenemata sellest, kas see sisaldub füüsilises esemes või on teostatud mittefüüsilisel kujul, kaasa arvatud:

   a) pakend, komplektid, sise- või väliskeskkonna moodustavate esemete ruumiline paigutus ja osad, mis on ette nähtud mitmeosaliseks tooteks kokkupanekuks;

   b) graafilised teosed või sümbolid, logod, pinnamustrid, tüpograafilised kirjatüübid ja graafilised kasutajaliidesed;

5) „mitmeosaline toode“ – mitmest osast koosnev toode, mida on võimalik osade asendamiseks lahti võtta ja uuesti kokku panna.

2. PEATÜKK

DISAINILAHENDUSI KÄSITLEV MATERIAALÕIGUS

Artikkel 3

Kaitsekõlblikkus

1. Liikmesriigid kaitsevad disainilahendusi üksnes asjaomaste disainilahenduste registreerimise teel ja annavad nende omanikele vastavalt käesolevale direktiivile ainuõiguse.

2. Disainilahendust kaitstakse disainilahenduse õigusega juhul, kui see on uudne ja eristatav.

3. Disainilahendus, mida kasutatakse või mis sisaldub mitmeosalise toote koostisosaks olevas tootes, loetakse uudseks ja eristatavaks:

a) kui koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist selle tavakasutuse ajal nähtav ning

b) selles ulatuses, mil koostisosa kõnealused nähtavad tunnused vastavad eraldivõetuna uudsuse ja eristatavuse nõuetele.

4. Lõike 3 punkti a kohane tavakasutus tähistab kasutamist lõppkasutaja poolt ning ei hõlma hooldust, teenindust ega remonti.

Artikkel 4

Uudsus

Disainilahendus loetakse uudseks, kui enne registreerimistaotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude puhul enne prioriteedikuupäeva ei ole avalikkusele kättesaadavaks tehtud identset disainilahendust. Disainilahendused loetakse identseks, kui nende omadused erinevad vaid ebaoluliste üksikasjade poolest.

Artikkel 5

Eristatavus

1. Disainilahendus loetakse eristatavaks, kui asjatundja üldmulje sellest erineb kõikide nende disainilahenduste üldmuljest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud enne disainilahenduse registreerimistaotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude puhul enne prioriteedikuupäeva.

2. Eristatavuse hindamisel võetakse arvesse asjaolusid, mis piirasid disainilahenduse väljatöötamisel autori vabadust.

Artikkel 6

Avalikustamine

1. Artiklite 4 ja 5 kohaldamisel loetakse disainilahendus olevat avalikkusele kättesaadavaks tehtud, kui see on pärast registreerimist või muul ajal avaldatud trükis, seda on esitatud näitusel, kasutatud kaubavahetuses või see on muul viisil avalikustatud, välja arvatud juhul, kui liidus tegutsevatel asjaomase sektori ringkondadel ei olnuks mõistliku ootuse kohaselt võimalik sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saada enne registreerimistaotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude puhul enne prioriteedikuupäeva. Disainilahendust ei loeta siiski olevat avalikkusele kättesaadavaks tehtud, kui see on avalikustatud üksnes kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.

2. Avalikustamist ei võeta artiklite 4 ja 5 kohaldamisel arvesse juhul, kui avalikustatud disainilahendus, mis on identne disainilahendusega, mille kaitsmist liikmesriigi registreeritud disainilahenduse õiguse näol taotletakse, või ei erine oma üldmuljelt sellest, on avalikkusele kättesaadavaks tehtud:

a) autori, autori õigusjärglase või kolmanda isiku poolt autori või autori õigusjärglase antud teabe või sooritatud tegevuse alusel ja

b) 12 kuu jooksul enne taotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude puhul enne prioriteedikuupäeva.

3. Lõiget 2 kohaldatakse ka juhul, kui disainilahendus on avalikkusele kättesaadavaks tehtud autori või autori õigusjärglase suhtes toime pandud õigusvastase teo tagajärjel.

Artikkel 7

Tehnilisest otstarbest tulenevad disainilahendused ja ühenduskohtade disainilahendused

1. Disainilahenduse õigus ei anna kaitset toote nendele välistunnustele, mis tulenevad üksnes selle tehnilisest otstarbest.

2. Disainilahenduse õigus ei anna kaitset toote nendele välistunnustele, mida on tarvis reprodutseerida täpselt sama kuju ja suurusega selleks, et disainilahendust sisaldavat või seda kasutavat toodet saaks mehaaniliselt ühendada teise tootega või paigutada viimase sisse, ümber või külge nii, et kumbki toode võiks täita oma otstarvet.

3. Olenemata käesoleva artikli lõikest 2 annab disainilahenduse õigus artiklites 4 ja 5 sätestatud tingimustel kaitse disainilahendusele, mille ülesandeks on võimaldada mitme vastastikku vahetatava toote monteerimist või ühendamist moodulsüsteemiks.

Artikkel 8

Avaliku korra või kõlbluse vastased disainilahendused

Disainilahenduse õigus ei anna kaitset disainilahendusele, mis on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega.

Artikkel 9

Kaitse ulatus

1. Disainilahenduse õigusest tulenev kaitse hõlmab kõiki disainilahendusi, mis jätavad asjatundjale ühesuguse üldmulje.

2. Kaitse ulatuse hindamisel võetakse arvesse asjaolusid, mis piirasid disainilahenduse väljatöötamisel autori vabadust.

Artikkel 10

Kaitse algus ja kaitse kehtivuse tähtaeg

1. Disainilahenduse õiguse kaitse tekib siis, kui keskamet selle registreerib.

2. Disainilahendus registreeritakse viieks aastaks, mida arvestatakse registreerimistaotluse esitamise kuupäevast. Õiguse omanik võib kooskõlas artikliga 32 pikendada registreeringu kehtivust veel üheks või mitmeks viieaastaseks ajavahemikuks, kusjuures kokku on kaitse kehtivuse tähtaeg kuni 25 aastat alates registreerimistaotluse esitamise kuupäevast.

Artikkel 11

Õigus registreeritud disainilahendusele

1. Õigus registreeritud disainilahendusele kuulub autorile või autori õigusjärglasele.

2. Kui disainilahenduse on ühiselt välja töötanud kaks või enam isikut, kuulub õigus registreeritud disainilahendusele neile ühiselt.

3. Seevastu õigus registreeritud disainilahendusele kuulub tööandjale, juhul kui disainilahenduse on välja töötanud töötaja, täites töötaja tööülesandeid või töötaja tööandja antud juhtnööre, kui teisiti ei ole asjaomaste poolte vahel kokku lepitud või liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud.

Artikkel 12

Disainilahenduse registreeritud omaniku õiguste eeldamine

Toimingute puhul, mis tehakse keskametis, mis asub territooriumil, kus kaitset taotletakse, ning mis tahes muude toimingute puhul loetakse õigustatud isikuks see isik, kelle nimele disainilahendus on registreeritud, enne registreerimist aga see isik, kelle nimel on taotlus esitatud.

Artikkel 13

Registreerimata jätmise alused

1. Disainilahenduse registreerimisest keeldutakse, kui:

a) tegemist ei ole disainilahendusega artikli 2 punktis 3 määratletud tähenduses;

b) disainilahendus on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega, nii nagu on sätestatud artiklis 8; või

c) disainilahenduses on väärkasutatud tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni artiklis 6ter loetletud elementi, välja arvatud juhul, kui pädevad asutused on andnud registreerimiseks oma nõusoleku.

2. Liikmesriigid võivad näha ette disainilahenduse registreerimisest keeldumise, kui disainilahenduses on väärkasutatud Pariisi konventsiooni artiklis 6ter loetlemata märke, embleeme ja vapikilpe, mis on asjaomases liikmesriigis erilise avaliku huvi objektiks, välja arvatud juhul, kui pädev asutus on selle registreerimiseks andnud oma nõusoleku kooskõlas liikmesriigi õigusega.

3. Liikmesriigid võivad näha ette disainilahenduse registreerimisest keeldumise, kui see sisaldab kultuuripärandisse kuuluvate rahvusliku tähtsusega elementide täielikku või osalist reproduktsiooni.

Artikkel 14

Kehtetuse alused

1. Kui disainilahendus on registreeritud, tunnistatakse disainilahenduse õigus kehtetuks kõigil järgmistel juhtudel:

a) tegemist ei ole disainilahendusega artikli 2 punktis 3 määratletud tähenduses;

b) disainilahendus ei vasta artiklites 3–8 sätestatud nõuetele;

c) disainilahendus on registreeritud artikli 13 lõike 1 punkti c või artikli 13 lõike 2 sätteid rikkudes;

d) pädeva kohtu või asutuse otsuse kohaselt puudub disainilahenduse omanikul selleks asjaomase liikmesriigi õigusaktide alusel õigus;

e) disainilahendus on vastuolus varasema disainilahendusega, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud enne või pärast taotluse esitamise kuupäeva, või kui nõutakse prioriteeti, siis disainilahenduse prioriteedikuupäeva, ning mille kaitse hakkas kehtima kuupäevast, mis eelneb taotluse esitamise kuupäevale, või kui nõutakse prioriteeti, siis disainilahenduse prioriteedikuupäevast:

i) registreeritud ELi disainilahendusena või tulenevalt registreeritud ELi disainilahenduse taotlusest, tingimusel, et disainilahendus registreeritakse;

ii) tulenevalt asjaomase liikmesriigi registreeritud disainilahenduse õigusest või nimetatud õiguse taotlusest, tingimusel, et disainilahendus registreeritakse;

iii) tulenevalt asjaomases liikmesriigis kehtivate rahvusvaheliste kokkulepete alusel registreeritud disainilahenduste õigustest või sellise õiguse taotlusest, tingimusel, et disainilahendus registreeritakse;

f) hilisemas disainilahenduses on kasutatud eristavat tähist ning seda tähist reguleerivate liidu õigusaktide või asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt on tähise õiguste omanikul õigus selline kasutus keelata;

g) disainilahenduses on loata kasutatud asjaomase liikmesriigi autoriõiguse seadusega kaitstud teost.

2. Kui disainilahendus on registreeritud, võivad liikmesriigid näha ette disainilahenduse õiguse kehtetuks tunnistamise, kui disainilahendus sisaldab kultuuripärandisse kuuluvate rahvusliku tähtsusega elementide täielikku või osalist reproduktsiooni.

3. Lõike 1 punktides a ja b sätestatud kehtetuse alustele võivad tugineda järgmised isikud:

a) iga füüsiline või juriidiline isik või

b) iga rühm või organ, kes on moodustatud valmistajate, tootjate, teenuseosutajate, kauplejate või tarbijate huvide esindamiseks, kui see rühm või organ võib tema suhtes kohaldatava õiguse alusel olla enda nimel kohtuasjades hagejaks ja kostjaks.

4. Lõike 1 punktis c sätestatud kehtetuse alusele võib tugineda üksnes füüsiline või juriidiline isik, keda väärkasutus puudutab.

5. Lõike 1 punktis d sätestatud kehtetuse alusele võib tugineda üksnes isik, kellel on asjaomase liikmesriigi õigusaktide alusel õigus disainilahendusele.

6. Lõike 1 punktides e, f ja g sätestatud kehtetuse alustele võivad tugineda üksnes järgmised isikud:

a) varasema õiguse taotleja või omanik;

b) isikud, kellel on liidu õigusaktide või asjaomase liikmesriigi õigusaktide alusel õigus neid õigusi kasutada; või

c) litsentsiaat, kellele varasema õiguse omanik on loa andnud.

7. Registreeritud disainilahenduse õigust ei tunnistata kehtetuks, kui lõike 1 punktides e, f ja g osutatud õiguse taotleja või omanik andis enne kehtetuks tunnistamise taotluse või vastuhagi esitamist selge nõusoleku disainilahenduse registreerimiseks.

8. Disainilahenduse õiguse võib kehtetuks tunnistada ka pärast selle kehtivusaja lõppu või sellest loobumist.

Artikkel 15

Kaitse objekt

Kaitse antakse nendele registreeritud disainilahenduse välistunnustele, mis on registreerimistaotluses nähtavalt esitatud.

Artikkel 16

Disainilahenduse õigusest tulenevad õigused

1. Disainilahenduse registreerimine annab selle omanikule ainuõiguse disainilahendust kasutada ning takistada kolmandat isikut seda ilma omaniku loata kasutamast.

2. Lõike 1 alusel võib eelkõige keelata järgmised toimingud:

a) kõnealust disainilahendust kasutava või seda sisaldava toote valmistamine, pakkumine, turule laskmine või kasutamine;

b) punktis a osutatud toote importimine või eksportimine;

c) punktis a osutatud toote ladustamine punktides a ja b nimetatud eesmärkidel;

d) sellise andmekandja või tarkvara loomine, allalaadimine, kopeerimine ja jagamine või levitamine, mis salvestab disainilahenduse, eesmärgiga võimaldada valmistada punktis a osutatud toodet.

3. Registreeritud disainilahenduse õiguse omanikul on õigus takistada kolmandaid isikuid toomast kaubandustegevuse käigus kolmandatest riikidest liikmesriiki, kus disainilahendus on registreeritud, tooteid, mida ei lasta selles liikmesriigis vabasse ringlusse, kui disainilahendus sisaldub nendes toodetes või seda kasutatakse nendel toodetel identsena või kui disainilahendust ei ole võimalik olulistes aspektides sellistest toodetest eristada ja õiguste omanik ei ole selleks luba andnud.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud õigus lõppeb, kui määruse (EL) nr 608/2013 kohaselt algatatud menetluses, mille eesmärk on teha kindlaks, kas registreeritud disainilahenduse õigust on rikutud, esitab deklarant või toodete valdaja tõendeid selle kohta, et registreeritud disainilahenduse õiguse omanikul ei ole õigust keelata lõppsihtriigis toodete turule laskmist.

Artikkel 17

Kehtivuse eeldus

1. Rikkumismenetluses eeldatakse registreeritud disainilahenduse õiguse omaniku kasuks, et artiklites 3–8 sätestatud registreeritud disainilahenduse õiguse õigusliku kehtivuse nõuded on täidetud ning et disainilahenduse õigus ei ole registreeritud artikli 13 lõike 1 punkti c sätteid rikkudes.

2. Lõikes 1 osutatud kehtivuse eeldus on ümberlükatav asjaomase liikmesriigi jurisdiktsioonis kättesaadavate menetluslike vahenditega, sealhulgas vastuhagidega.

Artikkel 18

Disainilahenduse õigusest tulenevate õiguste piirangud

1. Disainilahenduse õigusest selle registreerimisel tulenevaid õigusi ei kohaldata:

a) toimingute suhtes, mis on tehtud eraviisiliselt ja mittekaubanduslikel eesmärkidel;

b) toimingute suhtes, mis on tehtud katselistel eesmärkidel;

c) tsiteerimiseks või õppeotstarbeks reprodutseerimise suhtes;

d) toimingute suhtes, mille eesmärk on tuvastada toode kui õiguste omaniku disainilahendus või viidata tootele kui õiguste omaniku disainilahendusele;

e) toimingute suhtes, mis on tehtud kommenteerimise, kriitika või paroodia eesmärgil;

f) ajutiselt asjaomase liikmesriigi territooriumile sisenevate teises riigis registreeritud laevade ja õhusõidukite seadmete suhtes;

g) punktis f osutatud laevade ja õhusõidukite remondiks vajalike varuosade ja tarvikute asjaomasesse liikmesriiki importimise suhtes;

h) punktis f osutatud laevade ja õhusõidukite remondi suhtes.

2. Lõike 1 punkte c, d ja e kohaldatakse üksnes juhul, kui toimingud on kooskõlas õiglaste kaubandustavadega ega piira disainilahenduse tavapärast kasutamist põhjendamatult, ning punktis c osutatud juhul, kui mainitakse selle toote päritolu, milles disainilahendus sisaldub või millel seda kasutatakse.

Artikkel 19

Remondiklausel

1. Kaitset ei anta registreeritud disainilahendusele, mis on sellise mitmeosalise toote koostisosa, mille välimusest sõltub koostisosa disainilahendus, ja mida kasutatakse artikli 16 lõike 1 tähenduses üksnes asjaomase mitmeosalise toote remondiks, et taastada selle algne välimus.

2. Lõikele 1 ei või tugineda mitmeosalise toote koostisosa valmistaja või müüja, kes ei ole tootele kantud selge ja nähtava märkega või muul sobival viisil tarbijaid nõuetekohaselt teavitanud mitmeosalise toote remondiks kasutatava toote kaubanduslikust päritolust ja valmistaja identiteedist, et tarbijad saaksid teha teadliku valiku konkureerivate toodete vahel, mida saab remondiks kasutada.

3. Mitmeosalise toote koostisosa valmistaja või müüja ei ole kohustatud tagama, et lõppkokkuvõttes kasutavad lõppkasutajad nende valmistatavaid või müüdavaid koostisosi üksnes remondiks, eesmärgiga taastada mitmeosalise toote algne välimus.

4. Kui 8. detsembril 2024 on liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud disainilahenduste kaitse lõike 1 tähenduses, jätkab liikmesriik erandina lõikest 1 kuni 9. detsembrini 2032 sellise kaitse pakkumist disainilahendustele, mille registreerimist on taotletud enne 8. detsembrit 2024.

Artikkel 20

Õiguste lõppemine

Disainilahenduse õigusest selle registreerimisel tulenevad õigused ei hõlma toiminguid seoses tootega, mis sisaldab või mille puhul on kasutatud disainilahenduse õigusega kaitstud disainilahendust, kui toote on liidus turule lasknud disainilahenduse õiguse omanik või seda on tehtud omaniku nõusolekul.

Artikkel 21

Registreeritud disainilahenduse varasemast kasutamisest tulenevad õigused

1. Varasemast kasutamisest tulenev õigus on igal kolmandal isikul, kes suudab tõendada, et ta on heauskselt asunud asjaomases liikmesriigis kasutama sellist registreeritud disainilahendusena kaitstavat disainilahendust, mis ei ole nimetatu pealt kopeeritud, või on teinud selleks tegelikke ja olulisi ettevalmistusi enne taotluse esitamise kuupäeva või kui nõutakse prioriteeti, enne prioriteedikuupäeva.

2. Lõikes 1 osutatud varasemast kasutamisest tulenev õigus tähendab kolmanda isiku jaoks õigust kasutada disainilahendust sel eesmärgil, milleks see on juba kasutusele võetud või milleks on tehtud tegelikke ja olulisi ettevalmistusi enne registreeritud disainilahenduse õiguse taotluse esitamise kuupäeva või enne prioriteedikuupäeva.

Artikkel 22

Suhe õiguskaitse muude vormidega

Käesolev direktiiv ei mõjuta registreerimata disainilahenduste õigusega seotud liidu õigusaktide sätete ega kaubamärkide või muude eristavate tähiste, patentide ja kasulike mudelite, kirjatüüpide, tsiviilvastutuse või kõlvatu konkurentsiga seotud liidu või asjaomase liikmesriigi õigusaktide sätete kohaldamist.

Artikkel 23

Suhe autoriõigusega

Disainilahendus, mida kaitstakse vastavalt käesolevale direktiivile liikmesriigis registreeritud või liikmesriigi suhtes kehtiva disainilahenduse õigusega, on kaitsekõlblik ka autoriõiguse alusel alates kuupäevast, mil disainilahendus on loodud või mis tahes kujul fikseeritud, tingimusel et autoriõiguse seadusest tulenevad nõuded on täidetud.

Artikkel 24

Registreerimissümbol

Registreeritud disainilahenduse omanik võib teavitada üldsust sellest, et disainilahendus on registreeritud, märkides tootele, milles disainilahendus sisaldub või millel seda kasutatakse, ringi sisse paigutatud D-tähe Ⓓ. Sellisele disainilahenduse teatele võib lisada disainilahenduse registreerimisnumbri või hüperlingi disainilahenduse registrikandele.

3. PEATÜKK

MENETLUSED

Artikkel 25

Taotlusele esitatavad nõuded

1. Disainilahenduse registreerimise taotlus sisaldab vähemalt järgmist:

a) registreerimistaotlus;

b) andmed taotleja identifitseerimiseks;

c) piisavalt selge disainilahenduse kujutis, mis võimaldab kindlaks teha objekti, millele kaitset taotletakse;

d) viide nendele toodetele, milles või millel kasutamiseks on disainilahendus ette nähtud.

2. Disainilahenduse registreerimise taotluse esitamisel tuleb tasuda asjaomase liikmesriigi poolt kindlaks määratud lõiv.

3. Lõike 1 punktis d osutatud viide toodetele ei mõjuta disainilahenduse kaitse ulatust. See kehtib ka disainilahenduse kujutist selgitava kirjelduse ja selles sisalduvate sõnaliselt tähistatud loobumiste kohta, kui liikmesriik on sellise kirjelduse ette näinud.

Artikkel 26

Disainilahenduse kujutis

1. Disainilahendus tuleb esitada visuaalse reproduktsiooni ükskõik millises vormis, kas mustvalgena või värviliselt. Reproduktsioon võib olla staatiline, dünaamiline või animeeritud ning tehtud mis tahes sobival viisil, kasutades üldkättesaadavat tehnoloogiat, sealhulgas jooniseid, fotosid, videoid, arvutipilti või arvutimodelleerimist.

2. Reproduktsioonil peavad olema esitatud selle disainilahenduse kõik aspektid, millele kaitset taotletakse, ühes või mitmes vaates. Selleks et täpsustada disainilahenduse konkreetseid tunnuseid, võib täiendavalt esitada ka muid vaateid.

3. Kui kujutis sisaldab disainilahenduse eri reproduktsioone või rohkem kui ühte vaadet, peavad need olema üksteisega kooskõlas ja registreerimise objekt määratakse kindlaks nende vaadete või reproduktsioonide kõigi visuaalsete omaduste põhjal kokku.

4. Disainilahendus tuleb esitada eraldi, kõik muud elemendid tuleb välistada.

5. Elementide puhul, millele kaitset ei taotleta, tuleb loobumine visuaalselt tähistada. Kõiki selliseid visuaalselt tähistatud loobumisi tuleb kasutada järjepidevalt.

6. Liikmesriikide tööstusomandi õiguskaitse keskametid ja Beneluxi intellektuaalomandi büroo teevad omavahel ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga koostööd, et kehtestada ühtsed standardid, mida kohaldatakse disainilahenduse kujutise nõuete ja kujutamise vahendite suhtes, eelkõige seoses kasutatavate vaadete liikide ja arvuga, vastuvõetavate visuaalselt tähistatud loobumiste liikidega ning disainilahenduste reprodutseerimiseks, säilitamiseks ja esitamiseks kasutatavate vahendite tehniliste kirjeldustega, nagu asjaomaste elektrooniliste failide vormingud ja suurus.

Artikkel 27

Koondtaotlused

Mitme disainilahenduse kohta võib esitada ühe koondtaotluse registreeritud disainilahenduste saamiseks. Selle võimaluse suhtes ei kehti tingimus, et tooted, milles disainilahendused on ette nähtud sisalduma või millel kasutamiseks need on ette nähtud, kuuluvad kõik Locarno klassifikatsiooni samasse klassi.

Artikkel 28

Taotluse esitamise kuupäev

1. Disainilahenduse taotluse esitamise kuupäevaks loetakse kuupäev, mil taotleja esitab keskametile dokumendid, mis sisaldavad artikli 25 lõike 1 punktides a, b ja c ette nähtud teavet.

2. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 1 kohaldamist, võib taotluse esitamise kuupäeva määrata, kui puudub üks või mitu artiklis 26 nõutavat elementi, tingimusel et disainilahenduse kui terviku kujutis on piisavalt selge artikli 25 lõike 1 punkti c tähenduses.

3. Lisaks võivad liikmesriigid ette näha, et taotluse esitamise kuupäeva määramine sõltub artikli 25 lõikes 2 osutatud lõivu tasumisest.

Artikkel 29

Sisulise kontrolli ulatus

Kontrollides, kas taotletav disainilahendus vastab registreerimise tingimustele, piirduvad keskametid artiklis 13 osutatud registreerimata jätmise sisuliste aluste puudumisega.

Artikkel 30

Avaldamise edasilükkamine

1. Registreeritud disainilahenduse taotleja võib taotluse esitamisel paluda, et registreeritud disainilahenduse avaldamine lükataks taotluse esitamise kuupäevast, või kui nõutakse prioriteeti, siis prioriteedikuupäevast arvates kuni 30 kuu võrra edasi.

2. Pärast disainilahenduse registreerimist ei ole selle kujutis ega ükski taotlusega seotud toimik avalik, kui kolmandate isikute õigustatud huve kaitsvatest liikmesriigi õigusnormidest ei tulene teisiti.

3. Avaldatakse teade registreeritud disainilahenduse avaldamise edasilükkamise kohta.

4. Edasilükkamistähtaja möödumisel või õiguse omaniku taotletud varasemal kuupäeval teeb keskamet avalikkusele kättesaadavaks kõik registrikanded ja taotlusega seotud toimiku ning avaldab registreeritud disainilahenduse.

5. Õiguse omanik võib takistada lõikes 4 osutatud registreeritud disainilahenduse avaldamist, esitades taotluse registreeritud disainilahendusest loobumiseks.

6. Erandina lõigetest 4 ja 5 võivad liikmesriigid sätestada, et keskamet avaldab registreeritud disainilahenduse üksnes õiguse omaniku taotlusel. Kui liikmesriik näeb ette avaldamislõivu tasumise, võib asjaomase lõivu laekumist lugeda vastavaks taotluseks.

Artikkel 31

Kehtetuks tunnistamise kord

1. Ilma et see mõjutaks poolte õigust kohtulikule edasikaebamisele, võivad liikmesriigid kehtestada oma keskametites tõhusa ja kiire haldusmenetluse registreeritud disainilahenduse õiguse kehtetuks tunnistamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud disainilahenduse õiguse kehtetuks tunnistamise haldusmenetluses nähakse ette, et disainilahenduse õigus tunnistatakse kehtetuks vähemalt ühel järgmistest alustest:

a) disainilahendust ei oleks pidanud registreerima, sest see ei vasta artikli 2 punktis 3 sätestatud määratlusele või artiklites 3–8 sätestatud nõuetele;

b) disainilahendust ei oleks pidanud registreerima, sest see rikub artikli 13 lõike 1 punkti c sätteid;

c) disainilahendust ei oleks pidanud registreerima, sest oli olemas varasem disainilahendus artikli 14 lõike 1 punkti e tähenduses.

3. Lõikes 1 osutatud haldusmenetlusega nähakse ette, et järgmistel isikutel on õigus esitada kehtetuks tunnistamise taotlus:

a) käesoleva artikli lõike 2 punkti a puhul artikli 14 lõikes 3 osutatud isikud, rühmad või organid;

b) käesoleva artikli lõike 2 punkti b puhul artikli 14 lõikes 4 osutatud füüsiline või juriidiline isik;

c) käesoleva artikli lõike 2 punkti c puhul vähemalt artikli 14 lõike 6 punktides a ja b osutatud isikud.

Artikkel 32

Pikendamine

1. Disainilahenduse registreeringu kehtivust pikendatakse registreeritud disainilahenduse õiguse omaniku või sellise isiku taotlusel, kes on õigusnormide või lepingu kohaselt volitatud pikendamist taotlema, tingimusel et on tasutud pikendamislõiv. Liikmesriigid võivad lisaks sätestada, et pikendamislõivu laekumine loetakse selliseks taotluseks.

2. Keskamet teatab registreeringu kehtivuse lõppemisest disainilahenduse õiguse omanikule vähemalt kuus kuud enne kõnealuse kehtivuse lõppemise kuupäeva. Keskamet ei vastuta sellise teabe andmata jätmise eest ja teabe andmata jätmine ei mõjuta registreeringu kehtivuse lõppemist.

3. Pikendamistaotlus esitatakse ja pikendamislõiv tasutakse vähemalt kuuekuulise perioodi jooksul vahetult enne registreeringu kehtivuse lõppemist.

Kui seda ei tehta, võib taotluse esitada ka kuue kuu jooksul, mis järgnevad vahetult registreeringu kehtivuse lõppemisele või sellele järgnenud registreeringu pikenduse lõppemisele. Pikendamislõiv ja lisatasu tuleb tasuda kõneluse täiendava perioodi jooksul.

4. Kui tegemist on koondtaotlusega ja makstud pikendamislõivud ei ole piisavad, et katta kõiki disainilahendusi, mille puhul pikendamist taotletakse, siis pikendatakse nende disainilahenduste registreeringut, mille katmiseks on makstud summa ilmselgelt mõeldud.

5. Pikendamine jõustub järgmisel päeval pärast senise registreeringu kehtivuse lõppu. Pikendamise kohta tehakse registrisse kanne.

Artikkel 33

Teabevahetus keskametiga

Menetlusosalised või vajaduse korral nende esindajad määravad ametliku aadressi, mille kaudu toimub kogu ametliku teabe vahetamine keskametiga. Liikmesriikidel on õigus nõuda, et selline ametlik aadress asuks Euroopa Majanduspiirkonnas.

4. PEATÜKK

HALDUSKOOSTÖÖ

Artikkel 34

Koostöö disainilahenduste registreerimise, haldamise ja kehtetuks tunnistamise valdkonnas

Keskametitel on vabadus teha tulemuslikku koostööd omavahel ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga, et edendada tavade ja vahendite ühtlustamist disainilahenduste läbivaatamise, registreerimise ja kehtetuks tunnistamise valdkonnas.

Artikkel 35

Koostöö muudes valdkondades

Keskametitel on vabadus teha tulemuslikku koostööd omavahel ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga lisaks artiklis 34 osutatud valdkondadele kõigis oma tegevusvaldkondades, mis on seotud disainilahenduste kaitsmisega liidus.

5. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 36

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad artiklite 2, 3 ja 6, artiklite 10–19, artikli 21, artiklite 23–30 ning artikli 32 ja 33 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 9. detsembriks 2027. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi ning sellise märkuse sõnastuse näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 37

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 98/71/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 9. detsembrist 2027, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud käesoleva direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga, mis on sätestatud I lisas.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt II lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 38

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikleid 4, 5, 7, 8, 9, 20 ja 22 kohaldatakse aga alates 9. detsembrist 2027.

Artikkel 39

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 23. oktoober 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	ZSIGMOND B. P.

I LISA

Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäev (osutatud artiklis 37)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev
98/71/EÜ	28. oktoober 2001

II LISA

Vastavustabel

Direktiiv 98/71/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 1 sissejuhatav lause	Artikli 2 sissejuhatav lause
—	Artikli 2 punktid 1 ja 2
Artikli 1 punkt a	Artikli 2 punkt 3
Artikli 1 punkt b	Artikli 2 punkt 4
Artikli 1 punkt c	Artikli 2 punkt 5
Artikkel 2	Artikkel 1
Artiklid 3–10	Artiklid 3–10
—	Artiklid 11 ja 12
Artikkel 11	Artiklid 13 ja 14
—	Artikkel 15
Artikli 12 lõige 1	Artikli 16 lõige 1 ja lõike 2 punktid a, b ja c
—	Artikli 16 lõike 2 punkt d
—	Artikli 16 lõige 3
Artikli 12 lõige 2	—
—	Artikkel 17
Artikli 13 lõike 1 punktid a, b ja c	Artikli 18 lõike 1 punktid a, b ja c
—	Artikli 18 lõike 1 punktid d ja e
Artikli 13 lõike 2 punktid a, b ja c	Artikli 18 lõike 1 punktid f, g ja h
—	Artikli 18 lõige 2
Artikkel 14	—
—	Artikkel 19
Artikkel 15	Artikkel 20
—	Artikkel 21
Artikkel 16	Artikkel 22
Artikkel 17	Artikkel 23
—	Artiklid 24–35
Artikkel 18	—
Artikkel 19	Artikkel 36
—	Artikkel 37
Artikkel 20	Artikkel 38
Artikkel 21	Artikkel 39
—	I lisa
—	II lisa